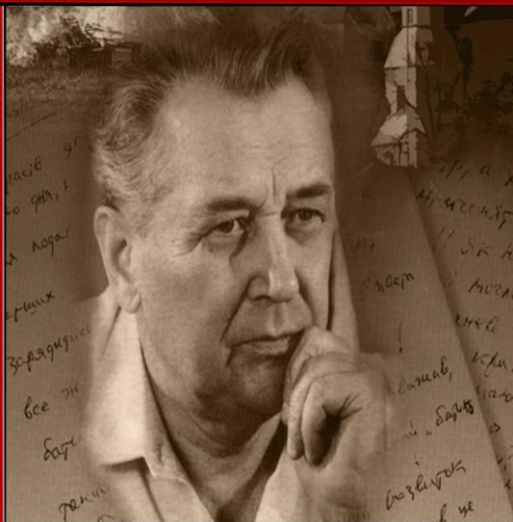

De Courcy

ОЛЕСЬ ГОНЧАР

**ГЕНИЙ В
ОБМОТКАХ**

«Геній в обмотках» Олеся Гончара — нарис, присвячений викресленій з історії постаті одного з основоположників космонавтики Юрія Кондратюка (Шаргея).

Світову славу письменнику принесли романи «Собор», «Прапорonosці», «Тронка», «Берег любові», «Людина і зброя», повісті «Бригантина», «Далекі вогнища», новели «Модри Камень», «За мить щастя». Олесь Гончар — видатний український письменник, автор соціально-психологічних та філософських романів, повістей та новел.

Олесь Гончар

Геній в обмотках

Космонавт уже з першого знайомства вразив нас дивовижною своєю здатністю миттєво впадати в сон. Міг це робити навіть на замовлення, просто щоб розважити присутніх та ще показати виняткову свою натренованість. Ось ми чекаємо рейсу в аеропорту, Космонавт, сидячи на лаві, веселить товариство новенькими анекдотами і раптом, в якусь одну мить, він, бачимо, вимкнувся з цієї реальності, стрижена їжачком голова звалилась на плече, очі заплющились, і зоряний брат наш уже рівно, глибоко засопів, з насолодою віддавшись у владу Морфеєві.

Дивимось на нього, мов на чудо небесне, перед нами ніби звершується якийсь космічний фокус.

Сусідка моя, не зводячи очей з Космонавта, жартує стишено:

— Це він, мабуть, після орбіти ніяк не виспиться... З ходу отак пірнув у райські сни.

— Навряд чи в райські, — кажу. — Інакше, чому ж він хмуриється?

— Справді, дивне перетворення... Щойно сміявся, не було в очах ні тіні дрімоти...

— Рефлекс спрацював, — пояснює професор,

теж член нашої делегації, — і, як бачите, спрацював безвідмовно!..

Минає дві чи три хвилини (залежно від того, наскільки Космонавт запрограмував себе на сон), і він уже прокліпнувся, вибачлива усмішка освітила юне повнощоче обличчя, в прорізах очей ожили іскринки гострого, веселого розуму. Пригладив рукою свого русявого їжачка і — без особливої підготовки:

— А то був у нас на полюванні ще такий випадок...

І в'ється виток нової історійки, схожої на анекдот.

Ми летимо далеко, під нами довго темнітиме безодня — нічний океан. Більше навіть відчутний, ніж помітний в розсіяному світлі, що йде від зірок; і хоч довкола нас комфорт, однак підсвідомо весь час почуватимем: під нами — океанна безодня...

Коли стюардеса, прибравши вигідну гарненьку позу, стане демонструвати на собі водонепроникливе рятивне спорядження і щебетливо пояснюватиме, як нам слід користуватись ним на випадок лиха, то погляд її найчастіше буде звернений до Космонавта, хоч їй поки що й не відоме зоряне його минуле, для неї він просто один із пасажирів цього салону — симпатичний, стрижений бобриком юнак, котрий, уважно стежачи за її рухами і весь час мружачись

веселими щілинками очей, іноді перепитує по-англійськи, яке призначення ще отієї лямки чи отієї кнопки. Ситуація дещо комічна, якщо зважити, що перед стюардесою людина з орбіти, той, кому, певне, з набагато складнішими лямками та кнопками доводилось мати справу, але ж знають про це тут одиниці, а для решти всіх і для стюардеси також він, розуміється, тільки старанний учень-пасажир, котрий хоче засвоїти все до дрібниць у тих її химерних причандаллях. Строкате плем'я пасажирське ніяк не втямить до пуття, що й до чого в тій рятівній амуніції, пояснення супроводиться жартами з крісел, іронічними зауваженнями, хоча потай дехто, мабуть, і здригнувся мимовіль перед уявною перспективою вимушено приводнитися серед нічного океану, серед його розбурханих льодяних бурунів.

Після сеансу пояснень Космонавт знову на якусь хвилю порине в сон, звичайний чи запрограмований, спатиме з усмішкою, як дитина, а прокинувшись, одразу звернеться до мене через круте своє плече, оскільки ми сидимо поруч:

— Ну, як він там, океан? На місці?

А сам і не стане нахилитись до ілюмінатора.

На моє запитання, як подрімалось, зізнається з веселою ніяковістю, що він таки цього діла любитель і згоден із тими, хто ставить сон в ряд наймиліших дарів природи...

— А на орбіті поспати вдавалосьь?

— Скільки дозволено розкладом...

— А сни доводилось бачити?

— Звичайно.

— І які ж вони, космічні сни?

— Ніяких абстракцій... Земні все. Теплі...

— Можна позаздрити вам. Споглядати планету свою зі сторони, в голубім ореолі, надивитись на неї звідти...

— Надивитися — неможливо. Щоразу інша...

І завжди непередавано прекрасна.

Він умовкає, ніби до чогось прислухаючись. А потім щілинки очей знову веселішають, видно, згадалось моєму сусідові щось смішне. Виявляється, він мисливець та ще й завзятий, любить краї неполохані, оскільки ж рідний дядько його працює багато літ охоронцем у енному заповіднику, то можете уявити, яка це спокуса, коли тебе кличуть: приїдь та приїдь, рибки на озерах половимо, хоч подивишся, як зоріє-світає в наших угіддях...

— Дядько Леонтій у мене суворий, лицар свого діла, вічно він воює з тими, що вдираються в його володіння. А нищителів цих розвелосся до біса: лишають після себе купи битих пляшок та цілі снопи почорнілих зів'ялих лілей. Лілею зірви, вона одразу зів'яне, це ж відомо (ти вбив її), — одначе слухати цього не хочуть, лізуть, висмикують у воді

з корінням не знати й навіщо, геть спустошують озера, наче щось чуже...

— А дівки їхні не соромляться, приймають ці варварські дари... Бере, щоб одразу ж і викинути.

— Ні страху, ні совісті. Дядько Леонтій називає різних отих балбесів міських не інакше, як неандертальцями. Все їх лякає моєю особою, ось, мовляв, приїде у відпустку небіж-космонавт, так він за вас візьметься, він вас, стоклятих неандертальців, навчить, як природу любити... Тож уявіть, якими очима глянув наш незмиренний Леонтій Іванович на свого космічного небожа, коли цей, з'явившись власною персоною, гордо видобув із чохла іменний розцяцькований «зауер» шістнадцятого калібру. Нічого собі гість, гарненько приготувався до зустрічі з беззахисними створіннями, що саме ось лопотять крилами в небі! Хтось їх уже наполохав, тікають світ за очі, сподіваючись, видно, знайти спокійніші місця десь на інших озерах, куди ще не добрався цивілізований розбійник...

«Невже й ти такий, як оті, що за річкою зчинили пальбу?» — чи запитав, чи лише подумав Леонтій Іванович, глянувши спідлоба на мій піжонський «зауер», але я просто згорів на місці від сорому, ладен був крізь землю провалитися перед ним. Справді, невже і я такий, як ті зарічанські браконьєри з ліцензіями та без ліцензій, ті, що й відкриття завтрашнього не дочекавшись, уже зняли